



МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ Циклова комісія зі спеціальності Психологія

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>053 Психологія</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>фаховий передвищий</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач, доктор психологічних наук, професор Велитченко Леонід Кирилович	097-213-58-50	leonidvelitchenko@ gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Історія психології – галузь психологічної науки, що займається вивченням розвитку уявлень про психіку протягом багатьох століть і їх оформлення у категоріальний апарат сучасної психології.

Мета курсу «Історія психології» полягає у відображенні у навчальному процесі становлення базових теоретико-методологічних категорій – психіка, свідомість, особистість, діяльність. Ці категорії покликані бути засадою при створенні майбутнім фахівцем вихідного теоретичного концепту, який дозволяв би йому якісно вирішувати професійні завдання. Значущість цього курсу тим більше посилюється, якщо прийняти до уваги зміщення акцентів з теоретичності академічної психології на прагматизм практичної психології в умовах «методологічного плюралізму».

Головною метою курсу є формування системи знань про психіку, свідомість, особистість, діяльність, психічних явищ, а також усвідомлення закономірностей та механізмів психічного розвитку.

Передумови для вивчення дисципліни – «Історія психології» є своєрідним вступом до обов'язкових та вибірових психологічних дисциплін.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Історія психології» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у галузі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів, а також положень і методів інших наук, і характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до врахування суспільно-історичних процесів і закономірностей при здійсненні діяльності.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ЗК6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК7. Навички адаптації до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

Навчальна дисципліна «Історія психології» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань, в тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН6. Розрізняти вплив біологічних і соціальних факторів на особистість, проводити психологічні дослідження індивідуальних і групових відмінностей серед людей.

ПРН6. Розрізняти вплив біологічних і соціальних факторів на особистість, проводити психологічні дослідження індивідуальних і групових відмінностей серед людей.

ПРН9. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН15. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами аналізу літературних джерел.

ПРН18. Вільно спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово, володіти культурою мовлення, логічно викладати думки фаховою державною та іноземною мовами.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. На понятійному рівні – основні методологічні та теоретичні категорії, поняття, що визначають зміст навчального предмету «Історія психології», його структуру в розрізі загального процесу пізнання психічного.

2. Описувати: конкретні психічні явища, знати та вміти правильно застосовувати відповідні методологічні підходи в історичному аспекті.

Уміння:

3. Розуміти якісні зміни та оновлень, що відбуваються на сучасному етапі пізнання психічного.

4. Визначати останні зміни та доповнення, що спричинені впливом постпозитивістської та мостомодерністських концепцій.

5. Пояснювати зміст культурної психології.

6. Застосувати знання: на рівні відтворення – правильно оцінювати сутність та зміст процесу пізнання психічного, орієнтуватися в сучасних психологічних напрямках та школах; на творчому рівні – використовувати свої внутрішні якості у підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати комунікативно-інтерактивні явища.

Навички:

7. Упорядковувати набуті знання у вигляді виконання індивідуальних завдань.

8. Аргументовано обговорити та пояснити особливості історії психології як інтегративної наукової дисципліни та її значення для побудови несуперечливого теоретичного концепту психічного.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	32	32	56	1	2	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		прак	сам. роб.	
Тема 1. Історія психології як наука	12	4	4	4
Тема 2. Психологія античності	12	2	4	6
Тема 3. Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження	12	4	2	6
Тема 4. Розвиток психології в XVII столітті	12	4	4	4
Тема 5. Психологічні ідеї епохи Просвітництва	12	4	4	4
Тема 6. Розвиток психології в XIX столітті	12	2	4	6
Тема 7. Передумови виділення психології в самостійну науку	12	4	2	6
Тема 8. Розвиток психології на межі XIX-XX століть	12	4	4	4
Тема 9. Розвиток психології у першій третині 20 століття	12	2	2	8
Тема 10. Харківська школа. Психологія сьогодення	12	2	2	8
Усього годин	120	32	32	56
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЕКЗАМЕН				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, Здобувачі отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми та форма проведення	Кількість годин	
		ДВ	ЗВ
Змістовний модуль 1. Філософська парадигма майбутнього психологічного знання			
1	<i>Семинар.</i> Історія психології: її предмет і специфіка як науки. Принципи історико-психологічного аналізу	4	
2	<i>Семинар</i> Завдання, методи та функції історії психології	4	

	Періодизація історичного розвитку психологічних ідей		
3	<i>Семінар.</i> «Протофілософський» етап розвитку античної психології: іонійська та італійська філософія	2	
4	<i>Семінар.</i> Антична натурфілософська психологія Анаксагора, Демокрита, Гіпократа	4	
5	<i>Семінар.</i> Філософсько-психологічні ідеї представників класичної грецької науки – Сократа, Платона й Аристотеля	4	
6	<i>Семінар.</i> Наукові погляди представників середньовічної схоластики	4	
7	<i>Семінар.</i> Особливості арабомовної середньовічної психологічної думки в працях Авіценни, Аверроеса та Альгазена	2	
8	<i>Семінар.</i> Психологічні погляди Б. Телезіо, Х. Л. Вівеса та Х. Уарте	4	
9	<i>Семінар.</i> Загальна характеристика психології у XVII ст.	2	
10	<i>Семінар.</i> Вплив Ф. Бекона та Р. Декарта на розвиток психології. Наукові погляди Б. Спінози і Г. В. Лейбніца	2	
Всього:		32	

До самостійної роботи Здобувачів щодо вивчення дисципліни «Історія психології» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема 1. Історія психології як наука 1. Персоналістична та натуралістична концепції історії науки 2. Принципи історико-психологічного аналізу 3. Завдання історії психології	4

2	Тема 2. Психологія античності <ol style="list-style-type: none"> 1. Мілетська школа 2. Школа елеатів 3. Філософія Емпедокла 	6
3	Тема 3. Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження <ol style="list-style-type: none"> 1. Етап апологетики 2. Етап патристики 3. Етап схоластики 4. Зростання інтересу до природи і розвиток натурфілософії 5. Поверненню до досліджень проблем, які були провідними в античності. 	6
4	Тема 4. Розвиток психології 17-го сторіччя <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка методів, шляхів і прийомів вивчення природи 2. Розвиток психології в рамках філософських вчень про свідомість 3. Удосконалення інтроспективного методу дослідження 4. Механістичний детермінізм 	4
5	Тема 5. Психологічні ідеї епохи Просвітництва <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукові погляди французьких просвітників 2. Матеріалістичний напрям у філософії французького Просвітництва 3. Асоціанізм як психологічна школа 4. Розвиток психологічної термінології 	4
6	Тема 6. Розвиток психології в ХІХ столітті <ol style="list-style-type: none"> 1. Пошук об'єктивного методу вивчення душевного життя 2. Переорієнтація психологічної науки в напрямі природознавства 3. Ідеї активності душі, апперцепції, ролі несвідомого 4. Спроба перегляду предмету психології 5. Психофізика. Психофізіологія. 	6
7	Тема 7. Передумови виділення психології в самостійну науку <ol style="list-style-type: none"> 1. Внутрішня перцепція 2. Ефект «центрального гальмування» як основа довільної поведінки людини 3. Гіпотеза паралелізму 4. Позитивістський функціоналізм 	6
8	Тема 8. Психологія на межі ХІХ-ХХ століть <ol style="list-style-type: none"> 1. Структуралізм 2. Функціоналізм 3. Описова психологія 	4

9	Тема 9. Розвиток психології у першій третині 20 століття 1. Методологічні основи психологічних напрямів 2. Виникнення радянської психології	8
10	Тема 10. Харківська школа. Психологія сьогодення 1. Дискусія про предмет психології 2. Напрямки сучасної психології 3. Інтегративна психологія	8
	Всього	56

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит
--------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Питання до іспиту

1. Предмет історії психології та її відмінність від інших дисциплін.
2. Проблеми, що вивчає історія психології, та їх значення для психологічної науки.
3. Розвиток категоріального строю психології.
4. Принципи історії психології та їх характеристика. Розвиток принципу детермінізму.
5. Головні підходи до вивчення психологічних знань в історії психології.
6. Перші матеріалістичні концепції про психіку (Фалес, Анаксимандр, Анаксімен, Геракліт).
7. Поняття логосу в теорії Геракліта
8. Атомістична теорія Демокріта.
9. Ідеалізм Платона.
10. Теорія пізнання в концепції Аристотеля.
11. Основні психологічні проблеми періоду еллінізму: погляди на душу та моральність у концепціях епікурейців та стоїків; труднощі об'єктивного пізнання в концепції скептиків.
12. Внесок античних лікарів у вчення про душу.
13. Внесок давньоарабської науки в розвиток історії психології.

14. Томістська психологія Ф.Аквінського.
15. Відмінності теорії Аристотеля та теорії Ф.Аквінського.
16. Номіналізм Р.Бекона та його значення для психології.
17. Суть принципу «бритви Оккама».
18. Проблеми психології епохи Відродження.
19. Психологія мислителів Італії. Вчення Леонардо да Вінчі.
20. Емпіричний напрям психологів Іспанії.
21. Ф.Бекон і завершення етапу розвитку науки про душу.
22. Методологічний принцип сумніву в концепції Декарта.
23. Психофізична проблема та її вирішення філософами XVII ст.
24. Аналіз роботи Б.Спінози «Етика» та її вплив на розвиток психології.
25. Матеріалістична концепція Гоббса.
26. Сенсуалістична концепція Локка.
27. Фактори, що сприяли розвитку сенсуалістичної психології у XVIII ст.
28. Проблеми французької психології епохи Просвітництва.
29. Психологія здібностей у концепції Д.Дідро та К.Гельвеція.
30. Теорія виховання Ж.-Ж.Руссо.
31. Розвиток вчення про нервово-психічні функції (П.Кабаніса та Ш.Бонне).
32. Теорія Д.Гартлі та її значення для розвитку психології.
33. Теорія класичного асоціанізму в теоріях Т.Брауна та Дж. Мілля.
34. Відмінності теорії «ментальної хімії» Дж.Ст.Мілля від класичного асоціанізму.
35. Еволюційний підхід до психічного А.Бена та Г. Спенсера.
36. Теорія «статички та динаміки уявлень» Ф.Гербарта та її роль для навчання.
37. Відкриття фізіології, що сприяли становленню психології як самостійної науки.
38. Психофізика та психометрія.
39. Фізіологічна психологія В.Вундта.
40. Структуралізм Е.Тітченера.
41. Дослідження пам'яті Г.Еббінгауза.
42. Вплив теорії Ч.Дарвіна та досліджень Ф.Гальтона на появу та подальший розвиток функціоналізму.
43. Вюрцбургська школа мислення та її основні ідеї.
44. Поняття про функціональну психологію В.Джеймса.
45. Функціональна психологія в роботах Дж. Енджелла та Дж. Дьюї.
46. Динамічна психологія Р.Вудворта.
47. Джерела виникнення біхевіористичного напрямку.
48. Причини модифікації класичного біхевіоризму Д.Уотсона.

49. Необіхевіористичні теорії.
50. Можливості регуляції поведінки в біхевіоризмі.
51. Суть теорій соціального навчання.
52. Особливість предмета та методів психоаналітичного напрямку.
53. Структура психічного в класичному психоаналізі З.Фрейда.
54. Індивідуальний стиль життя в концепції А.Адлера.
55. Архетипи та їх роль у розвитку особистості.
56. Концепції неофрейдистів (А.Фрейд, М.Кляйн, Е.Фромм, Е.Саліван та ін).
57. Джерела виникнення гештальтпсихології. Поняття гештальту у філософії та психології.
58. Дослідження сприймання в гештальтпсихології.
59. Дослідження мислення в гештальтпсихології.
60. Теорія поля К.Левіна. Поняття потреб та квазіпотреб.
61. Джерела виникнення гуманістичної психології.
62. Теорія рис Г.Олпорта.
63. Буттєвий та дефіцієнтний рівні існування людини. Поняття самоактуалізації в концепції А.Маслоу.
64. Самоактуалізація в концепції К.Роджерса та її відмінності від розуміння самоактуалізації А.Маслоу.
65. Розвиток основних концепцій Л.С.Виготського, О.Р.Лурії, С.Л.Рубінштейна, О.М.Леонтьєва, П.Я.Гальперіна, Б.Г.Ананьєва, Б.М.Теплова та ін.
66. Психологія в Україні та українська культура ХХ ст.
67. Класично-інтроспективний напрямок розвитку психології в Україні. Львівсько-Варшавська філософська школа.
68. Особливості розвитку природничо-наукового напрямку психології в Україні.
69. Роль суб'єктивності в науковій діяльності Г.С.Костюка.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ

<i>Денна форма навчання</i>			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			

1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	--/	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота Здобувача)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	--/	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	--/	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	--/	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота Здобувача)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для іспиту)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Грисенко Н.В. Посібник до вивчення курсу «Історія психології». Д.:РВВ ДНУ, 2008.
2. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. / Вид. 2-ге , допов. Харків : Константа, 2020. 320 с.
3. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / автор-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.
4. Історія психології : курс лекцій : навчальний посібник / уклад. Н. В. Гриньова. Умань : Візаві, 2012. 209 с.
5. Махній М.М. Історія психології: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім "Слово", 2016. - 472 с.

Допоміжна

1. Балл Г. Наукова спадщина академіка Г.С.Костюка і актуальні проблеми психологічної епістемології. Освіта і управління. 2003. №3. С. 19 – 21.
2. Історія психології : методичні рекомендації / уклад. В. І. Макаров ; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2019. 34 с.
3. Жуков С. М., Жукова Т.В. Історія психології : навчальний посібник / вид. друге, допов., виправл. та переробл. К. : Кондор, 2009. 232 с.
4. Казімка Л.О. Проблеми теорії та історії психології в працях Г.С.Костюка. *Наука та наукознавство*. 2003. №1. С. 21-24.
5. Карпенко З. Світ гуманістичної психології. *Психологія і суспільство*. 2003. №1. С. 14 – 17.
6. Короход Я. Д. Історія психології : практикум (для здобувачів закладів вищої освіти). Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 73 с.
7. Криворучко П.П. Історія психології: курс лекцій. / за заг. ред. М.С. Корольчука. К.: «Ельга. Ніка-центр», 2003. 248 с.
8. Методичні вказівки для самостійних занять з курсу «Історія психології» для Здобувачів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / Упорядник: Стоцький Я. В. Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2019. – 48 с.
9. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження : Навч. посіб. К. : Либідь, 2005. – 916 с.
10. Роменець В. А. Історія психології епохи ХVІІ століття. Епоха Просвітництва : Навч. посіб. К. : Либідь, 2006.1000 с.
11. Роменець В. А. Історія психології ХІХ – початку ХХ століття : Навч. посіб. К. : Вища школа, 1995. – 614 с.
12. Філософія психології: програмний довідник / автор-укладач Л.К.Велитченко. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2012. 554 с.
13. Шопша О.Л. Навчальна програма дисципліни «Історія психології» (для бакалаврів). К.: МАУП, 2018.
14. Щербакова І. М. Навчальна програма курсу «Історія психології». Для Здобувачів спеціальності «Практична психологія». 2-е вид.,

переробл. і доповн. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 24 с.

15. Ярошевський М.Г. Історія психології від античності до середини ХХ століття. М.: Академія, 1996. 416 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.

URL : <http://www.mon.gov.ua>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.